

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ν. ΓΟΥΔΗ

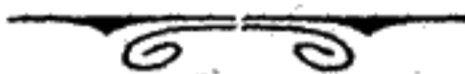
**ΠΡΩΗΝ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΩ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΩ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ
ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΚΛΑΣΣΙΚΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΦΑΙΔΡΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

**ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ
ΟΔΟΣ ΤΑΚΗ 13**

1932

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΝΑ
ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΩΝΟΣ

ΨΥΧΗ.

Α. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

Ἴνα δυνηθῶμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν προσηκόντως τὰς περὶ ψυχῆς ἀντιλήψεις τοῦ Πλάτωνος, ἀνάγκη νὰ ἐπισκοπήσωμεν τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐννοίας αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Πλάτωνος.

ΟΜΗΡΟΣ. Κατὰ τὸν ποιητὴν ἡ ψυχὴ εἶναι τι ἀερσειδές, ὅμοιον πρὸς τὴν ἀναπνοήν, ἐν τῇ ἀναπνοῇ τοῦ ζῶντος ἐκδηλούμενον (*ἀημι, anima*), κατοικεῖ ἐντὸς τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου, ἐδρεύει εἰς τὰς φρένας (διάφραγμα) καὶ ἐκ τούτων ἀντλεῖ πάσας τὰς δυνάμεις τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐνεργείας· κατὰ τὸν θάνατον ἐκφεύγει ἐκ τοῦ στόματος ἢ ἐκ τοῦ τραύματος καὶ χωριζομένη τοῦ ὑλικοῦ αὐτῆς συντρόφου εἶναι καὶ καλεῖται εἶδωλον αὐτοῦ, ἔχουσα εὐδιάγνωστον τὸ περίγραμμα τοῦ ζῶντος ποτε σώματός της, ἀλλ' εἶδος καπνοῦ ἢ σκιᾶς, ἐκφεύγον τὴν ἐπαφήν τῶν ζώντων, ὅ,τι ἀκριβῶς εἶναι τὸ εἶδωλον τῶν ζώντων ἐν κατόπτρῳ ἢ ἐν τῷ ὕδατι, ἄνευ συνειδήσεως, ἄνευ πνευματικῆς δυνάμεως, διότι δὲν ἔχει πλέον τὰς φρένας, τὴν ἔδραν τῆς ζωῆς, συνειδήσεως, θελήσεως, γνωστικῆς δυνάμεως, ἀνακτωμένη δὲ προσωρινῶς τὴν συνείδησιν διὰ τῆς πόσεως αἵματος. Περὶ πραγματικῆς ἀθανασίας τοιαύτης ψυχῆς δὲν δικαιούμεθα νὰ ὁμιλῶμεν. Τὸ ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μᾶλλον τὸ ὄρατόν, ἄπτὸν σῶμα Ὅμ. Α ὅ Πραγμ. ἡμετ. Ἐκδόσεως.

Ἄλλὰ τί γίνονται αἱ ψυχαὶ χωριζόμεναι τοῦ σώματος; Ἡ κοινὴ συνείδησις ἠξίωσε κράτος τῶν νεκρῶν, ὧν ἀρχει δεσπότης, ὁ Ἄιδης, ὅστις κατὰ τοὺς ὑπηκόους του εἶναι καὶ αὐτὸς σκιά θεοῦ, μὴ τυγχάνων λατρείας, μὴ ἀπολαύων τιμῶν ὡς ἀδυσώπητος. Ἄλλ' ὑπὸ

τὴν βαθμιαίαν διέγερσιν ἠθικῶν ἀξιώσεων αἱ περὶ τοῦ ἄδου ἀντιλήψεις ἐξελίσσονται· τί θὰ γίνῃ ὁ κόσμος, εἰάν αἱ ψυχαὶ κακούργων καταδυναστεύσασαι τὴν ἀνθρωπότητα, ἀσεβήσασαι εἰς τοὺς θεοὺς, διαφεύγωσιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀτιμώρητοι; διὰ τί τίμιοι πόνοι καὶ ἰδρῶτες, βίος ἐγκρατῆς καὶ ἅγιος καὶ ἡ περὶ τοὺς θεοὺς εὐσεβεία νὰ παρέρχωνται πολλάκις μὴ ἀναγνωριζόμεναι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; διὰ τί ὁ ἐπίγειος κόσμος νὰ εἶναι ὁ διαρκῆς κλαυθμῶν τῶν ἀγνῶν, δικαίων καὶ εὐσεβῶν ψυχῶν, αἵτινες παρέρχονται πολλάκις χωρὶς τὰ πικρὰ αὐτῶν χεῖλη νὰ βάψῃ ποτὲ τῆς χαρᾶς τὸ μειδίωμα; διὰ τί ἡ ἀρετὴ νὰ ἀμείβεται τόσον σπανίως ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἡ κακία συνήθως νὰ θριαμβεύῃ; Καὶ ὑπὸ τὰς ἰσχυρὰς ταύτας ἠθικὰς διεγέρσεις βλέπομεν ἤδη ἐν Ὀδυσσεΐα ψυχὰς κακούργων δεινῶς κολαζομένας, Ἡλύσιον πεδίον, δικαστὴν ἀπονέμοντα τὸ δίκαιον καὶ παρ' Ἡσιόδῳ τὰς νήσους τῶν Μακάρων.

ΙΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Οἱ Ἴωνες φιλόσοφοι ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν τῶν πρὸς τὴν φύσιν, πρὸς τὸ σῦμπαν, ζητοῦντες τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν τούτου, τὰ ἀπλᾶ ἀρχικὰ στοιχεῖα καὶ τὴν δύναμιν, ἣτις κινουῖσα καὶ ἐμψυχοῦσα ἐκεῖνα διεμόρφωσεν ἐξ αὐτῶν τὰ ποικίλα φαινόμενα τὰ ἀποτελοῦντα τὸν κόσμον. Ἡ ζωτικὴ δύναμις ἡ κινουῖσα ἑαυτὴν καὶ τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἄνευ αὐτῆς θὰ ἦσαν σκληροπαγῆ καὶ ἀκίνητα, εἶναι σύμφυτος εἰς πᾶν ὄν, εἰς ὅλον τὸν κόσμον· ὅπου αὕτη ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῆς σαφῶς (ἐν ζώοις, φυτοῖς, μαγνήταις κλπ.), τοῦτο καλοῦσιν οἱ Ἴωνες ψυχὴν. Ἡ ψυχὴ αὐτῶν εἶναι ἡ ἐνεργοῦσα καὶ δεσπόζουσα παντὸς ὑλικοῦ ὡς τὸ μόνον ζῶν καὶ συνέχον τὸν κόσμον, εἶναι ἡ δύναμις, ἡ ὅποια πανταχοῦ παράγει ζωὴν καὶ αὕτη εἶναι ἡ ζωὴ. Ψυχὴ (ζωτικὴ δύναμις) καὶ ὕλη εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένα. Ὅθεν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ δύναμις ἡ κινουῖσα καὶ ἐμψυχοῦσα τὸ ὄρατὸν σῶμα. Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν ὅλην δύναμιν τὴν κινουῖσαν, δημιουργοῦσαν καὶ κατευθύνουσαν τὸν ὅλον κόσμον, ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ὡς τι θεῖον· θεῖα φύσις τῇ ἐν αὐτῇ. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν παγκόσμιον δύναμιν, ἣς εἶναι μέρος, δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ καθ' ἑαυτὴν, διατηροῦσα ἴδιον βίον, εἰάν τὸ σῶμα, ὁ φορεὺς τῆς ἰδίας αὐτῆς ὑπάρξεως, ἀποθάνῃ. Τί γίνεται κατὰ τὸν θάνατον καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἡ ψυχὴ, οἱ Ἴωνες φιλόσοφοι ἀπηξίωσαν νὰ διδάξωσι.

Α'. Ἡράκλειτος. Εἶναι ἐκ τῶν Ἰόνων φιλοσόφων ὁ προκαλῶν τὸ μείζον διαφέρον ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς κατὰ

Πλάτωνα. Παρὰ τούτῳ ὁ ἀρρηκτος σύνδεσμος ὕλης καὶ κινητηρίου δυνάμεως ἐκδηλοῦται σαφέστερον. Κατὰ τοῦτον παρὰ τὴν ὕλην ὑπάρχει ἡ ἀρχικὴ αἰτία πάσης ποικιλίας τῶν σχηματισμῶν, ἡ δύναμις τοῦ γίνεσθαι, ἡ ἀπόλυτος ζωὴ, ἡ ἀναρχος, ἀτελεύτητος, οὐδέποτε ἡσμενοῦσα δύναμις, ἧς φορεὺς εἶναι τὸ θερμόν, τὸ ξηρόν, τὸ ὀνομασθὲν πῦρ ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς στοιχειώδους αὐτοῦ καταστάσεως. Τὸ ἀείζωον τοῦτο πῦρ εἶναι ὅλον κίνησις καὶ ζωὴ ἦτοι ἀπαντος γένεσις καὶ ἀλλοίωσις εἰς ἀντίθετον κατάστασις (θερμόν - ψυχρόν, βαρὺ - ἑλαφρόν, νεότης - γῆρας, ζωὴ - θάνατος . . .)· γέννησις, ζωὴ καὶ θάνατος καὶ πάλιν γέννησις . . . συντελοῦνται ἀδιαλείπτως ἐξ ἀλλήλων· οὐδὲν πράγμα ἐν τῷ κόσμῳ δύναται ἐν τῇ συνστάσει τῶν μερῶν τοῦ νὰ διατηρηθῇ ἔστω καὶ μίαν στιγμὴν ἀναλλοίωτον· αὐτὸς ὁ ἥλιος, τὸ μέγιστον πύρινον σῶμα, μεταβάλλεται κατ' ἑκάστην ἡμέραν. Τὸ πῦρ εἶναι πεπροικισμένον διὰ λογικῶν δημιουργοῦν κατὰ λόγον καὶ τέχνην, εἶναι αὐτὸς ὁ λόγος. Ἀπὸ τῆς πλησμονῆς τοῦ θείου πυρός γίνεται ἡ ἀκτινοβολία πρὸς πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ὅτι ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν φαινομένων τοῦ κόσμου διατηρεῖ τὴν θείαν φύσιν του, τὴν πυρώδη, τοῦτο καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείτου ψυχὴ. Ψυχὴ εἶναι πῦρ καὶ πῦρ εἶναι ψυχὴ· αἱ δύο ἐννοεῖται εἶναι ἰσοδύναμοι ἢ ἀντικατηγορούμενοι. Ὅθεν καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πῦρ, μέρος τοῦ ἀειζώου πυρός τοῦ πληροῦντος τὸν κόσμον σύμπαντα, συντηροῦσα τὴν ζωὴν τῆς διὰ τῶν εἰσπνοῶν τοῦ πυρός, ὡς μετέχουσα δὲ τοῦ παγκοσμίου λόγου εἶναι λογικὴ· ὅσον δὲ ξηροτέρα, πυρωδεστέρα καὶ ἐγγύτερον πρὸς τὸ ἀείζωον πῦρ διατελεῖ, τόσον σοφωτέρα θὰ εἶναι.

Ἡ ψυχὴ ἐμπλακεῖσα εἰς τὸ ὕλικόν σῶμα δὲν διατελεῖ ἐν ὀξείᾳ πρὸς αὐτὸ ἀντιθέσει, ὅπως φαντάζονται αὐτὴν οἱ θεολόγοι· τὰ στοιχεῖα τοῦ σώματος γῆ καὶ ὕδωρ προῆλθον καὶ προέροχονται διηνεκῶς ἐκ τοῦ πυρός, ὅπερ εἰς πάντα μεταλλάσσεται· καὶ ἐν τῇ καλουμένῃ σωματικῇ ζωῇ ἡ ψυχὴ ἀποβάλλουσα διαρκῶς τὰ στοιχεῖα τοῦ πυρός προσλαμβάνει ἑκάστοτε νέον πῦρ ἐκ τοῦ ἀειζώου πυρός, ἀλλ' ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ αντικαταστήσῃ ὅτι κατὰ τὴν μεταβολὴν τῶν ὕλικῶν ἐξέφυγεν ἐξ αὐτῆς ἀποθνήσκει ἦτοι μεταλλάσσεται εἰς τὰ κατώτερα στοιχεῖα, εἰς ὕδωρ καὶ τοῦτο εἰς γῆν· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς γῆς γίνεται ὕδωρ καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος ψυχὴ· ὅθεν δὲν ὑφίσταται ἀντίθεσις μεταξὺ ψυχῆς καὶ σώματος, ζωῆς καὶ θανάτου, ἀλλὰ διαρκῆς ῥέουσα κατάστασις ἐκ τοῦ ἑτέρου ἐπὶ τὸ ἕτερον. Οὕτως ὁ θάνατος εἶναι συγχρόνως καὶ γένε-

σις, διότι τὸ ὕδωρ, εἰς ὃ μεταλλάγη ἢ ψυχὴ, μεταβάλλεται εἰς γῆν καὶ αὕτη εἰς ὕδωρ, καὶ τοῦτο εἰς ψυχὴν καὶ οὕτω συντελεῖται ἡ ἀέναος αὕτη γένεσις καὶ ἀλλοίωσις, τὴν ὁποίαν βαδίζει ἡ ψυχὴ πρόθυμος, διότι ἡ μεταβολὴ δι' αὐτὴν εἶναι ἡδονὴ καὶ ἀνάψυχῃ. Θάνατος πραγματικὸς διὰ τὸν Ἡρακλείτου θὰ ἦτο ἡ στάσις καὶ ἡρεμία τῶν πάντων. Κατὰ ταῦτα περὶ ἀτομικῆς ἀθανασίας ψυχῆς καὶ ἐπιβιώσεως ἀτομικῆς ψυχῆς παρ' Ἡρακλείτῳ δὲν δύναται νὰ γίνῃ λόγος, διότι, ὡς εἶδομεν, ἐν σῶμα ἀνθρώπου ζῶν ὡς ἀντιλαμβανόμεθα ἡμεῖς παρουσιάζει ἀτελεύτητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν, αἵτινα διαρκῶς ἀντικαθίστανται, τὸ ἐν ὑποκαθιστάμενον εἰς τὸ ἄλλο (προβλ. τοῦ Ἡρακλείτου καὶ τὸ : Ποταμοῖς τοῖς αὐτοῖς ἐμβαίνομεν τε καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν, εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμεν).

Β') Ἐλεᾶται. Διὰ τὸν Παρμενίδην ὡς καὶ διὰ τὸν Ζήνωνά δὲν ὑφίσταται ψυχὴ ὡς ἰδία ὑπόστασις, ἀλλὰ μόνον κατάστασις ἐνεργείας, προῖόν μείξεως ὑλικῶν στοιχείων. Ὅπως πᾶν σῶμα, οὕτω καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου συνίσταται ἐκ δύο στοιχείων, ἐκ τοῦ φωτός καὶ τῆς νυκτός (τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, πυρός καὶ γῆς) καὶ ὁ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μείξεως τῶν δύο τούτων στοιχείων, ἡ δὲ διανοητικὴ δύναμις καθορίζεται ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ στοιχείου. Αὐτὸς ὁ νεκρὸς ἔχει ἀκόμη (ὅπως ἔχει ἀκόμη σῶμα) αἰσθησίν καὶ ἀντίληψιν, ἀλλὰ καταλειφθεὶς ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ πυρώδους μετέχει ἤδη μόνον τοῦ ψυχροῦ, σκοτεινοῦ καὶ τῆς σιγῆς. Κατὰ ταῦτα καὶ πᾶν ὄν, ὡς κρᾶμα τῶν δύο στοιχείων, ἔχει γνωστικὴν τινα δεξιότητα.

Γ') Ἀτομικοί. Ψυχὴ κατὰ τὸν Δημόκριτον εἶναι τὸ παρέχον τὴν κίνησιν εἰς τὰς μὴ κινουμένας ἐξ ἰδίας δυνάμεως μάζας τῶν σωμάτων. Συνίσταται δὲ ἐκ τῶν στρογγύλων καὶ λείων ἀτόμων, τὰ ὅποια ἐν τῇ γενικῇ διαταραχῇ, ἣτις παρειαίνει πάντα τὰ ἄτομα, εἶναι τὰ εὐκινητότατα ὡς ἀντιτάσσοντα τὴν ἐλαχίστην ἀντίστασιν εἰς τὴν ἀλλαγὴν τόπου, πάνταχθὺ εὐκολώτατα εἰσδύοντα. Ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ πῦρ καὶ τὴν ψυχὴν. Τὸ ἄτομον τῆς ψυχῆς παρεμβαλλόμενον μετὰξὺ ἄλλων ἀτόμων ἀνὰ δύο μεταδίδει εἰς ταῦτα τὴν κίνησιν καὶ ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν διὰ παντός τοῦ σώματος συμμετρῶς κατανενεμημένων ἀτόμων προέρχεται ἡ κίνησις τοῦ σώματος καὶ ἡ ἐπὶ κινήσεως ἐρειδομένη ἀντίληψις καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπορρέουσα διάνοησις τοῦ σώματος. Κατὰ τὸν σωματικὸν βίον ἡ ὑπαρξίς τῶν ψυχικῶν ἀτόμων, τῆς ψυχῆς, συντηρεῖται διὰ τῆς ἀναπνοῆς, ἣτις τὰ διαρκῶς διὰ τῆς πίεσεως τῆς περιβαλλούσης τὸ

σῶμα ἀτμασφαίρας ἐκθλιβόμενα ἐξ αὐτοῦ λεῖα ψυχικὰ ἄτομα ἀντι-
καθιστᾷ προσλαμβάνουσα ἐκ τοῦ ἀέρος, πλήρους αἰωρουμένων ψυχι-
κῶν ἀτόμων, νέον ὑλικὸν ἀτόμων, τὰ ὅποια προσφέρει εἰς τὰ κενὰ
τοῦ σώματος, Ἐάν ποτε ἡ ἀναπνοὴ δὲν ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν συμπλή-
ρωσιν τῶν κενῶν, τότε ἐκ τῆς ἀνεπαρκούς προσφορᾶς τῶν κινούν-
των καὶ ἐμψυχούντων ἀτόμων ἐπέρχεται ὁ θάνατος, ὅστις λύει πλέον
τὸν σύνδεσμον τῶν ἀτόμων, ὧν ἡ ἔνωσις ἀπετέλει τὸν ζῶντα ὁρ-
γανισμόν. Τὰ ψυχικὰ ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ ἄτομα ἀποσυντιθέμενα
ἀπ' ἀλλήλων διασκεδάννυνται χωρὶς νὰ ἀφανίζωνται, ἐπανερχόμενα
εἰς τὴν αἰωρουμένην μᾶζαν τῶν ὑλικῶν τοῦ κόσμου. — Κατὰ τὴν θεω-
ρίαν ταύτην ὁ ἄνθρωπος ἀπόλλυται τελείως ἐν τῷ θανάτῳ· τὰ
ὕλικά, ἐξ ὧν εἶχε πλασθῆ, παραμένουσιν ἀναλλοίωτα, ἐπιφυλασσό-
μενα διὰ νέας δημιουργίας, ἀλλ' ἡ προσωπικότης του, καὶ ἡ ὄρατὴ
καὶ ἡ ἀόρατος, ἡ ψυχὴ του, ἔχει βίον περιορισμένον χρονικῶς.
Ὅθεν ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς, ὡς ἐννοοῦμεν αὐτήν, σαφῶς ἐνταῦθα
ἀποκλείεται.

Δ') *Ἀναξαγόρας.* Ἐν ᾧ πάντες οἱ πρὸ αὐτοῦ φιλοσοφῆσαντες,
ὕλισται, ἐδέχοντο τὴν ὑπαρξιν μόνης τῆς ὕλης καὶ τὴν ἐνέργειαν
σύμφυτον ἐν αὐτῇ, αὐτὸς ἐβάδισε τὴν ὅλως ἀντίθετον πρὸς ἐκείνους
ὁδόν. Πρὸς τὸ ἀπειρον πλῆθος τῶν διαφερόντων μὲν ἀλλήλων, ἀλλ'
ἀχωρίστως μεμειγμένων σπερμάτων (ιδ. σ. 24) τῶν πραγμάτων ἀντέ-
ταξε δύναμιν μὴ ἀπορρέουσαν πλέον ἐξ ἐκείνων, ἀλλ' ἐντελῶς ἀνεξ-
άρτητον, τὴν ὁποίαν, ἐπειδὴ ἐφαντάσθη ἀνάλογον πρὸς τὴν δια-
νοητικὴν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου, ὠνόμασε Νοῦν. Οὗτος εἶναι
ἀπλοῦς, ἄμεικτος, ἀναλλοίωτος, ἀσώματος, διανοητικὴ ἄμα καὶ βου-
λητικὴ δύναμις. Κατὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου αὐτὸς μετέδωκε
τὴν πρώτην δονοῦσαν κίνησιν εἰς τὴν καθ' ἑαυτὴν ἀκίνητον μᾶζαν
τῆς ὕλης καὶ ἤρξατο οὕτως ὁ σχηματισμὸς τῶν διαφόρων πλασμά-
των κατὰ συνειδητὴν σκοπιμότητα. Τὸν νοῦν τὸν μὴ δημιουρ-
γοῦντα τὸν κόσμον (διότι ἡ ὕλη ὑπῆρχεν ἤδη), ἀλλὰ διακοσμοῦντα
αὐτὸν ἐν τῇ συνειδήσει τῆς πανσοφίας του κατὰ πλήρες σχέδιον,
τὸν κινοῦντα τὴν ὕλην, χωρὶς αὐτὸς νὰ κινῆται, καὶ μένοντα μα-
κρὰν πάσης ἐπιδράσεως τῆς ὕλης, τὸν ἀντικείμενον πρὸς τὴν πολ-
λαπλότητα τῶν πραγμάτων, ἐφ' ὅσον αὐτὸς εἶναι εἷς, ἀμέριστος,
αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὡς θεῖαν δύναμιν,
κεκτημένην ἰδίαν σχεδὸν προσωπικότητα, ἐξωκόσμιον, ἀντικειμένην
πρὸς τὸν κόσμον τῆς ὕλης ὡς ξένην πρὸς αὐτόν, κυρίαρχον αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἡ ὑπερκόσμιος αὕτη δύναμις, ἐν ᾧ εἶναι ἄμεικτος πρὸς

τὴν ὕλην, ἐνδιαιτᾶται καὶ ἐν ἡμῖν. Ὅπου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐμφανίζεται ζωὴ καὶ αὐτοτελὴς κίνησις, ἐκεῖ ἀνάγκη νὰ δοῦν ὁ Νοῦς ὡς ἀρχικὴ αἰτία τούτων. Καὶ δὴ διείσδυσιν τοῦ Νοῦ φαντάζεται ὁ Ἀναξαγόρας εἰς τινὰς συνδυασμοὺς ὕλης ἐμψύχους, ἤτοι εἰς πάντα τὰ ζῶα τὰ κατοικεῦντα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς σελήνης, δηλ. εἰς τοὺς ἀνθρώπους, τὰ ζῶα καὶ φυτὰ, ἐν οἷς δοῦν ὁ Νοῦς ἐν τῇ αὐτῇ ποιότητι, ἀλλ' ἐν διαφόρῳ ποσότητι. Ἐνταῦθα ἡ ψυχὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ πάντων, ὅσα ψυχὴν ἔχει, ὁ Νοῦς κρατεεῖ. Θάνατος τῶν ἐμψύχων εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, ὡς πρῶτος ὁ Ἀναξαγόρας ὥρισε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ χωρισμοῦ τούτου καὶ ὁ Νοῦς διατηρεῖται ἀναλλοίωτος καὶ ἀμείωτος καὶ ἐκ τῶν συστατικῶν τοῦ σώματος οὐδὲν ἀπόλλυται οὐδὲ μεταλλάσσει τὴν φύσιν του, ἀλλὰ δὲν ὑφίσταται πλέον ἢ μείζις ἐκείνη, ἣτις παρίστα τὴν ἰδιάζουσαν φύσιν τοῦ ἀτόμου, τὴν ψυχὴν. Ὅθεν δὲν δύναται ὁ Ἀναξαγόρας νὰ ὁμιλήῃ περὶ ἐπιβιώσεως ἀτομικῶς αὐτοτελῶν ψυχῶν. Ὁ Νοῦς ὡς γενικότης, ὡς ἀπρόσωπος, εἶναι ἀνώλεθρος· ἀλλὰ τὸ ἀτομικόν, ἢ προσωπικόν, ἢ ἀτομικὴ ψυχὴ, ὡς μὴ αὐτοτελὴς καθ' ἑαυτὴν δὲν δύναται νὰ ὑφίσταται αἰωνίως. Αὐτοτελῆ ἀτομικὴν ψυχὴν, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, θείαν φύσιν, ἐπρέσβευσαν οἱ θεολόγοι καὶ οἱ μυστικοί, εἰς οὓς μεταβαίνομεν.

ΟΡΦΙΚΟΙ (ιδ. σ. 10). ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΙ (ιδ. σ. 8, 22). Αἱ Ὀρφικαὶ κοινότητες ἐμφανίζονται ὡς θεόληπτοι, ὡς πεπληρωμένοι ἰδιορρυθμοῦ μυστικῆς πίστεως, ἣτις δὲν εἶναι προῖον διανοητικῆς ἐργασίας καὶ ἐπιστημονικῆς ἐρεῦνης ἐνὸς ἢ πλειόνων ἐρευνητῶν, ὡς εἶδομεν τοῦτο περὶ τὰ δόγματα τῆς φιλοσοφίας, ἀλλ' ἀποκάλυψις τοῦ θεοῦ Διονύσου ἢ μᾶλλον τοῦ προφήτου αὐτοῦ Ὀρφέως, καὶ διὰ τοῦτο κέντρον ἔχει οὐχὶ τὴν διανόησιν, ἀλλὰ τὸ συναίσθημα καὶ τὴν φαντασίαν.

Ἡ μυστικὴ τῶν Ὀρφικῶν θρησκεία ἢ θεοσοφία περιστρέφεται περὶ δύο κεντρικὰ σημεῖα, 1) περὶ τὴν κοσμογονίαν καὶ 2) περὶ τὴν ψυχὴν. Καὶ ἡ μὲν Ὀρφικὴ θεογονία καὶ κοσμογονία δὲν ἀφίσταται οὐσιωδῶς τῆς Ἡσιοδείου κατὰ τὸ περιεχόμενον, ἀλλ' ἐξαιρετικὴν ἱστορικὴν σημασίαν κέκτηται καὶ εἶναι πλείστου λόγου ἀξία ἢ περὶ τῆς ψυχῆς διδασκαλία τῶν Ὀρφικῶν. Κατὰ τούτους ἡ ψυχὴ εἶναι θείας φύσεως, πατρὶς αὐτῆς εἶναι ὁ οὐρανός, ἀλλὰ δι' ἁμαρτίαν προκόσμιον κατέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μεγαλείου εἰς τὴν μιαιρότητα τοῦ ἐπιγείου βίου, ὅπου τὸ σῶμα εἶναι τὸ δεσμοτήριον, ὁ τάφος (σῆμα) αὐτῆς (σῶμα σᾶμα). Τὸ δόγμα τοῦτο ἐν τῇ μυστικῇ

διδασκαλία τῶν Ὀρφικῶν ἔχει περιβληθῆ τόδε τὸ περικάλυμμα. Ὁ Ζεὺς εἰς τὸν ἐκ τῆς Περσεφόνης υἱόν του Διόνυσον, μικρὸν ἤδη παιδίον, ἐνεπιστεύθη τὴν κυριαρχίαν τοῦ κόσμου. Ἀλλ' οἱ ἀτάσθαλοι Τιτᾶνες ὑποκινούμενοι ὑπὸ τῆς Ἥρας ἐξανίστανται κατ' αὐτοῦ ἐπιζητοῦντες τὸν ὄλεθρόν του. Ὁ θεῖος παῖς κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπεκφεύγει τὰ δολερά των σχέδια ποικιλοτρόπως μεταμορφούμενος, ἀλλὰ τέλος ἐν μορφῇ ταύρου συλλαμβάνεται, διαμελίζεται καὶ καταβροχθίζεται ὑπ' αὐτῶν. Μόλις τὴν καρδίαν αὐτοῦ κατώρθωσε νὰ περισώσῃ ἡ Ἀθηναῖα καὶ νὰ κομίῃ πρὸς τὸν Δία, ὅστις φαγὼν αὐτὴν γεννᾷ ἐκ τῆς Σεμέλης τὸν νέον Διόνυσον καὶ διὰ τοῦ τιμωροῦ κεραυνοῦ κατακαίει τοὺς Τιτᾶνας. Ἐκ τῆς τέφρας αὐτῶν (δισυνθέτου, ὡς ἀπορροούσης καὶ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τῶν Τιτάνων καὶ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τοῦ θεοῦ Διονύσου, ὃν εἶχον καταβροχθίσαι) προῆλθε τὸ ἀνθρώπινον γένος, τὸ ὁποῖον εἶναι δυσπρόστατον, φέρον ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ δύο στοιχεῖα, τὸ τιτανικόν, ἐξ οὗ προέρχεται τὸ σῶμα ἡμῶν, καὶ τὸ διονυσιακόν, ἐξ οὗ προέρχεται ἡ ἡμετέρα ψυχὴ, ὡς ἐνσάρκωσις τοῦ ἀγαθοῦ στοιχείου.

Ἐντεῦθεν ἡ ἀγρία ἐν ἡμῖν πάλη μεταξὺ τοῦ σώματος, ἀντιπροσωπεύοντος τὰ ἄγρια τιτανικὰ πάθη, τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν γηίνην ὀυπαρότητα, καὶ τῆς ψυχῆς, ἀντιπροσωπευούσης τὴν θεϊαν ἀγνότητα καὶ μακαριότητα. Μόνον ἐξάγνισις καὶ καθαρὸς δύνανται νὰ ποδώσωσιν εἰς αὐτὴν τὴν προτέραν θεϊαν πατρίδα. Ὁ καθαρὸς δὲ καὶ ὁ ἰλασμὸς τελοῦνται ἐν μὲν τῇ γῆ διὰ τοῦ Ὀρφικοῦ βίου, ὅστις εἶναι ἀυστηρῶς ἀσκητικὸς, περιλαμβάνων ἀποχὴν οὐ μόνον ἀπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πάσης σωματικῆς ἡδονῆς, τελείαν κατὰ τὸ δυνατόν ἀπολύτρωσιν ἀπὸ τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτῆς (ἀνευ αὐτοκτονίας, ἰδ. V 10, VI 12), ἵνα εἴπωμεν κατὰ τὸν Χριστιανισμόν, καθαρῶς καὶ νηστείας διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ κρεάτων, μετὰ δὲ τὸν θάνατον διὰ τῆς ἐν τῷ ἄδῃ κρίσεως ἡ ψυχὴ τότε προσάγεται ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ πρὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν νεκρῶν, περὶ οὗ μεριμνᾷ ἡ Δίκη, ἡ πάρεδρος τοῦ Διός, ἡ ἀδυσώπητος τιμωρὸς πάσης ἁμαρτίας, ἡ ἀνταποδίδουσα ἐκάστω κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν βαρυνομένων ἀπέρχονται εἰς τὸν Τάρταρον, αἱ δὲ τῶν μὴ κεκαθαρμένων ὀρφικῶς εἰς βόρβορον (βορβορώδη ἔλη), ὅπου θὰ ἀντλῶσιν ὕδωρ διὰ κοσκίνου καὶ ἄλλας ματαιοπονίας θὰ ὑφίστανται, οἱ δὲ κεκαθαρμένοι, οἱ ὅσιοι (οὕτως ἀπεκάλουν ἑαυτοὺς οἱ Ὀρφικοὶ) μετὰ θεῶν οἰκήσουσιν, ἐν μέθῃ αἰωνίᾳ, ἐν

συμποσίω ὀσίων ἐστεφανωμένοι. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐν τῷ ἄδη ποιῶν αἱ ἐναγώνιοι ψυχαὶ τῶν ζώντων προσέφερον πρὸς τοὺς χθονίους θυσίας καὶ εὐχάς, δι' ὧν ἐπεδίωχον ἐξαγνισμόν τῶν ψυχῶν οὐ μόνον τῶν ζώντων, ἀλλὰ καὶ τῶν τεθνεώτων (μνημόσυνα)· ἀλλὰ καὶ ἡ αὐστηρὰ ἄσκησις τῶν Ὀρφικῶν εἶχε καὶ τὸν σκοπὸν νὰπαλλάττωνται πάσης ποινῆς αἱ ψυχαὶ τῶν ὀσίων ἐπεικῶς κρινόμεναι ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τοῦ ἄδου. Ἐν ἐλάσματι χουσῶ εὐρεθέντι ἐν τάφῳ τῆς Πετηλίας ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἄκτῃ τοῦ Βρεττίου ἔχει χαραχθῆ ἥδε ἡ ἐπιγραφή παρέχουσα ὁδηγίας εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεκροῦ κατὰ τὴν Ὀρφικὴν διδασκαλίαν :

*Εὐρήσεις δ' Ἀίδαο δόμων ἐπ' ἀριστερὰ κρήνην,
παρ' δ' αὐτῇ λευκὴν ἐστηκυῖαν κυπάρισσον·
ταύτης τῆς κρήνης μηδὲ σχεδὸν ἐμπελάσειας.
εὐρήσεις δ' ἑτέραν, τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον· φύλακες δ' ἐπίπροσθεν ἕασιν.
εἰπεῖν :, Γῆς παῖς εἰμι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
αὐτὰρ ἐμοὶ γένος οὐράνιον· τόδε δ' ἴστε καὶ αὐτοί.
δίφῃ δ' εἴμ' αὖθι καὶ ἀπόλλυμαι· ἀλλὰ δότ' αἴψα
ψυχρὸν ὕδωρ προρέον τῆς Μνημοσύνης ἀπὸ λίμνης·
καὐτοί σοι δώσουσι πειῖν θείης ἀπὸ κρήνης,
καὶ τότε ἔπειτ' ἄλλοιαι μεθ' ἠρώεσιν ἀνάξεις.*

Ἐν ἑτέρῳ ὁμοίῳ εὐρεθέντι ἐν τάφῳ τῶν Θουρίων ἀναγράφεται :

*, Ἐρχομαι ἐκ καθαρῶν καθαρὰ, χθονίων βασιλεία,
Εὐκλε καὶ Εὐβουλεῦ καὶ ὅσοι θεοὶ δαίμονες ἄλλοι·
καὶ γὰρ ἐγὼν ὑμῶν γένος εὐχομαι ὄλβιον εἶναι,
ποινὰν δ' ἀνταπέτεισ' ἔργων ἕνεκ' οὗτι δικαίων.
νῦν δ' ἰκέτις ἦκω παρ' ἀγαυὴν Φερσεφόνηαν,
ὣς με πρόφρων πέμψη ἔδρας εἰς εὐαγεόντων·*

ἵνα ἀκούσῃ παρὰ τῆς Περσεφόνης , Δεῦτε κληρονόμησον τὴν ἡτοιμασμένην σοι βασιλείαν· ἥδη θὰ γίνῃς ἀντὶ θνητοῦ θεός'.

Ἄλλ' ἡ ἐν τῷ ἄδη κόλασις δὲν εἶναι αἰωνία· εἶναι μία ἐνδιάμεσος κάθαρσις τῆς ψυχῆς μέχρι τῆς προσεχοῦς αὐτῆς μετενσωματώσεως (ἴδ. σελ. 8,22), ἥτις εἶναι μέρος τῆς κυκλικῆς τροχιάς τῆς ψυχῆς, τοῦ κύκλου τῆς γενέσεως, τοῦ τρόχου τῆς μοίρας, σειρᾶς ὅλης μετενσωματώσεων, δι' ὧν ἐπίσης ἀποκαθαίρεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῶν ἠθικῶν αὐτῆς ῥύπων, ἵνα οὕτω καθαιρο-

μένη δυνηθῆ τέλος νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θεϊαν αὐτῆς πατρίδα, εἰς τὴν θεότητα.

Πόθεν ὁρμώμενοι οἱ Ὀρφικοὶ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι ἐπρέσβευσαν τὸ δόγμα τοῦτο οὐδὲν γινώσκομεν βέβαιον. Εἰς τὴν ἀρχέγονον πίστιν περὶ συγγενείας ἀνθρώπων, ζώων καὶ φυτῶν καὶ εἰς τὴν κυκλικὴν τροχίαν τῶν ψυχῶν διὰ μετενσωματώσεων καὶ τὴν ἐπάνοδον τῆς ψυχῆς εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς κατοικίαν νὰ ἐνίσχυσαν αὐτοὺς πάντως καὶ αἱ ἐξῆς παρατηρήσεις: 1) ἡ τραγωδία τῆς φύσεως ἢ διαρκῶς ἐπαναλαμβανομένη· τὴν ἀναβλάστησιν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἐξάνθησιν, ἧς προσωποποιία εἶναι ὁ Διόνυσος, ἰδ. ἡμετέρων *Διδακτικῶν* σ. 239, διαδέχεται ὁ μαρασμὸς καὶ ὁ θάνατος αὐτῆς, ἵνα ἐκ τοῦ τάφου ἀναβλαστήσῃ καὶ πάλιν νέα ζωὴ· 2) ἡ κυκλικὴ τροχία τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους· 3) ἡ κανονικὴ μετὰ τακτοὺς χρόνους ἐπάνοδος τῶν οὐρανίων σωμάτων, τῶν λαμπροτάτων, τῶν ὑπερφύων, τῶν ὀριζόντων τὸν βίον τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τοῦτο τιμωμένων ὡς θείων ὄντων, εἰς τὴν ἀφειτηρίαν αὐτῶν· 4) ὅπως ἥλιος, σελήνη καὶ πλανῆται μετὰ διαδρομὴν κανονικῶν χρονικῶν περιόδων ἐπανέρχονται καὶ πάλιν εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ἀφειτηρίαν, τὸ αὐτὸ πρέπει κατ' ἀναλογίαν νὰ ἰσχύῃ καὶ περὶ τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ὧν εἶχον ἐξακριβωθῆ μεταβολαὶ θέσεως διὰ παρατηρήσεων αἰώνων· 5) ἡ κυκλικὴ περίοδος τῶν ἐκλείψεων τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης· 6) ἡ κυκλικὴ διάμειψις τῆς ὕλης καὶ ἐναλλαγὴ ἀντιθέσεων· ἐκ τοῦ πάγου γίνεται ὕδωρ, ἐκ τοῦ ὕδατος ἀτμοί, ἐκ τούτων πάλιν ὕδωρ καὶ πάγος· ἐκ τοῦ θερμοῦ τὸ ψυχρὸν καὶ τὰνάπαλιν κλπ· 7) ὁ Ἡράκλειτος παρεδέχετο περιοδικὰς πυρπολήσεις τοῦ κόσμου, οἱ δὲ Βαβυλώνιοι καὶ περιοδικὰς πυρπολήσεις καὶ περιοδικοὺς κατακλυσμούς· 8) οἱ ἐπίγονοι πολλάκις ὁμοιάζουσι καταπληκτικῶς πρὸς προγόνους· 9) περὶ τοὺς τάφους ἐμφανίζονται μετὰ τὴν ταφὴν σκώληκες, ὄφεις, πτηνὰ κλπ· ἐπειδὴ ἐπὶ τῶν τάφων ἐμφανίζονται πτηνὰ, ἡ δὲ ψυχὴ ἐκφεύγει ἐκ τοῦ σώματος πετῶσα εἰς τὸν ἄδην, ἤκασαν ἐντεῦθεν ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι πτερωτὴ, πτηνόν· ἀντὶ πτηνοῦ ἔχομεν κατόπιν τὴν πεταλούδαν, τὴν περὶ τοὺς τάφους περιπταμένην, ἣτις καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς ψυχῆς, ὅπως καὶ ἡ ψυχὴ ἔλαβε τὰ πτερὰ τῆς πεταλούδας· 11) θεοὶ καὶ ἀνθρώποι μεταμορφοῦνται εἰς ζῶα καὶ αὐτὰ, οἱ δὲ θεοὶ λατρεύονται καὶ ὑπὸ τὴν μορφήν τούτων· ὁ Ζεὺς ἐλατρεύετο ἐν Δωδώνῃ ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς παναρχαίας φηγού, ἀλλαχοῦ ὑπὸ μορφήν ταύρου, πολλάκις δὲ μεταμορφοῦται εἰς ταῦρον, κύκνον

κλπ., ἢ Ἡρα ἐλατρεύετο ὑπὸ μορφὴν βοῶς (βοῶπις), ἢ Ἀθηνᾶ ὑπὸ τὴν μορφὴν γλαυκὸς (γλαυκῶπις), αἱ Ἀμαθρουάδες νύμφαι ζῶσιν ἐν δένδροις καὶ συναποθνήσκουσι μετ' αὐτῶν, ἢ Δάφνη, ὁ Νάρκισσος, ὁ Ὑάκινθος, ὁ Ἴηρεὺς, ἢ Πρόκνη, ἢ Φιλομήλα, ὁ Κήρυξ καὶ ἢ Ἀλκυὼν κλπ. μεταμορφοῦνται εἰς πτηνὰ ἢ φυτὰ κλπ. 12) πλὴν τοῦ Θαλοῦ, ὅστις ἀπέδιδε ψυχὴν εἰς τὸν μαγνήτην, αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης ἀπιδίδει εἰς τὰ φυτὰ ψυχὴν μεριμνῶσαν περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν. 13) διὰ τί ἡ ψυχὴ, εἴαν ἡ σεσαθρωμένη αὐτῆς κατοικία καταρῶν, νὰ μὴ ζητήσῃ νέαν κατοικίαν; διὰ τί νὰ μὴ ἀλλάξῃ τὸ σῶμα, ὅπως ἀλλάσσομεν τὸ ἔνδυμα; 13) εἴαν παιδίον τι ἀποθνήσκῃ ἐν τρυφερωτάτῃ ἡλικίᾳ, πρὸς τί ἡ ψυχὴ του νὰ ἐμψυχῶνῃ τὸ σῶμα δι' ἑβδομάδας ἢ καὶ ἡμέρας ἢ καὶ ὥρας ἢ καὶ στιγμὰς μόνον καὶ ἔπειτα διὰ παντὸς νὰ παραμένῃ ἐν σχολῇ;

Τίνα τῶν στοιχείων τούτων περὶ ψυχῆς εἶναι Ὀρφικά καὶ τίνα Πυθαγόρεια ἀδυνατοῦμεν νὰ διακρίνωμεν. Φαίνεται ὅμως ὅτι οἱ μὲν Ὀρφικοὶ ἀπεσχόλουν εἰς ἐνάρετον προσωπικὸν βίον, οἱ δὲ Πυθαγόρειοι ἐμερίμων εὐρύτερον ὑπὲρ τῆς κοινότητος καὶ τῆς πολιτείας· ἐκεῖ ἐπεδίωκον βίον καθαρὸν ἀμόλυντον, ἐνταῦθα προαγωγὴν τῆς εὐκοσμίας καὶ τῆς πολιτικῆς τάξεως· ἐκεῖ βίος ἀσκητικὸς ἐν μετανοίᾳ, ἐλλειψίς ἰσχυρᾶς αὐτοπεποιθήσεως καὶ προσδοκία τῆς θείας χάριτος, ἐνταῦθα ἠθικὴ μόρφωσις δι' αὐστηρᾶς ἀγωγῆς καὶ αὐτοδοκιμασίας· ἐκεῖ τὰ μέλη τῆς κοινότητος συνδέει θεησκευτικὴ ἀδελφότης, ἐνταῦθα ὁ δεσμὸς ἡμιπολιτικοῦ τάγματος ἱπποτῶν· ἐκεῖ ὁρπὴ πρὸς τὴν κοσμογονικὴν καὶ θεογονικὴν ποίησιν, ἐνταῦθα πρὸς τὰς μαθηματικὰς καὶ ἀστρονομικὰς ἐρεῖνας. Ἀλλὰ παρὰ τὰς διαφορὰς ταύτας ἀμφοτέρων οἱ θίασοι συμπέπτουσιν εἰς τὰ σπουδαιότατα δόγματα. Τὸ δόγμα τῆς μετεμψυχώσεως ἐπρέσβευσαν καὶ ἐδίδαξαν πρῶτοι οἱ Ὀρφικοί, προσέδωκεν ὅμως εἰς αὐτὸ ὅλον τοῦ τὸ κῆρος ὁ πολυῦμνητος Πυθαγόρας, περὶ οὗ ὁ Ἐμπεδοκλῆς ἔλεγε :

*Ἦν δέ τις ἐν κείνοισιν ἀνὴρ περιώσια εἰδώς,
ὃς δὴ μήκιστον πραπίδων ἐκτίσαστο πλοῦτον
παντοίων τε μάλιστα σοφῶν ἐπιήρανος ἔργων·
ὁππότε γὰρ πάσῃσιν ὀρέξαιτο πραπίδεσσιν,
ὃῦ ὅ γε τῶν ὄντων πάντων λεύσσεσκεν ἕκαστον
καὶ τε δέκ' ἀνθρώπων καὶ τ' εἴκοσιν αἰώνεσσιν.*

Οἱ Πυθαγόρειοι ἐφρόνουν ὅτι ὁ ἀῆρ εἶναι πλήρης ψυχῶν, τῶν ἀπείρων ἐκείνων μικροκόσμων, οὓς βλέπομεν αἰωρουμένους ἐν

δέσμη ἡλιακῶν ἀκτίνων εἰσερχομένη ἐντὸς σκοτεινοῦ χώρου. Αἱ ψυχὰ αὐταὶ ἐξερχόμεναι ἐκ τῶν ἀποθνησκόντων διὰ τῆς λοισθίης πνοῆς αἰωροῦνται ἐν τῷ ἀέρι, ἕως παρασυρόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου εἰσέλθωσιν εἰς ἄλλα νέα σώματα. Αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας ἰσχυρίζεται ὅτι πολλῶν ἀνθρώπων μετήλλαξε σώματα. Ἔζη ποτὲ ὡς ὁ Τρωὸς Εὐφορβος, ὃν ἐφόρευσε ὁ Μενέλαος, καὶ ἄλλας ὕστερον μορφὰς ἔλαβεν, ὧν διετῆρει πάσῶν τὴν ἀνάμνησιν. Ὁ δὲ φιλόσοφος Ξενοφάνης ἱστορεῖ περὶ αὐτοῦ :

*Καὶ ποτὲ μιν στυφελίζομένου σκύλακος παριόντα
φασὶν ἐποικῆσαι καὶ τόδε φάσθαι ἔπος·
Παῦσαι μὴδὲ θάπιζ', ἐπεὶ ἡ φίλου ἀνέρος ἐστὶν
ψυχὴ, τὴν ἔγνω φθιγγαμένης αἰών'.*

Τοῦτο εἶναι τὸ πολύκροτον δόγμα Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων, τὸ ὁποῖον προκάλεσε τὴν συμπάθειαν πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῦ Spinoza καὶ τοῦ Schiller καὶ κατέκτησε τὸν Πλάτωνα, ὅστις ἀντὶ ἀδρισταίας τιμῆς ἔγινε κάτοχος τῶν διαβοηθῶν ἔργων τοῦ Πυθαγορείου Φιλολάου, δι' ὧν ἐγνώσθησαν τὰ ἀπόρητα δόγματα τῆς φιλοσοφικῆς ταύτης σχολῆς. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία ἀπέκρουσε τὰ διδάγματα ταῦτα καὶ μόνον αἱ αἰρέσεις τῶν Γνωστικῶν καὶ τῶν Μανιχαίων παρεδέχθησαν τὴν μετεμψύχωσιν.

ΟΙ ΛΥΡΙΚΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ. Μετὰ τὸν Ἡσίοδον καὶ οἱ λυρικοὶ ποιηταὶ μὲ πνεῦμα θλιβερᾶς βαρυθυμίας ἀντιλαμβάνονται τὸν κόσμον· μόνον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὑπάρχει ζωὴ καὶ φῶς· πέραν τοῦ τάφου σκότος καὶ εὐρώς καὶ μηδενισμός· ἡ πλάξ τοῦ τάφου τερματίζει πᾶσαν ἀπόλαυσιν· ἐντεῦθεν τὰ διαπρύσια σαλπίσματα νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν χαρὰν τῆς νεότητος ποῖν ἢ παγερὰ τοῦ τάφου ἀπόπνοια μαράνη τὴν ἐξάνθησιν ἡμῶν. Ἄλλοτε πάλιν αἱ πικρῶσαι καὶ αἱ φαρμακεραὶ περιπέτεια τῆς ζωῆς τονίζουσι θλιβερὸ πένθος ἐμβατήρια εἰς τὸν ἀβίωτον γήινον βίον, τὸν ὁποῖον βρέχομεν μὲ τὴν δάκρυα ἡμῶν, ἀγνοοῦντες τὰς ὁδοὺς του, ἀγνοοῦντες τὰς ἐκβάσεις αὐτῶν· διὰ τοῦτο εὐχονται οἱ ποιηταὶ νὰ μὴ ἐγεννᾶτο ὁ ἄνθρωπος ἢ γεννηθεὶς νὰ κατέλθῃ τάχιστα εἰς τὸν ᾄδην. Ἐντεῦθεν θρηνεῖ ὁ Πίνδαρος : Ἐπάμεροι τί δέ τις ; τί ὄσθ' οὐ, τις ; σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος. Ἐκεῖθεν ἀντιφωνεῖ ὁ Σοφοκλῆς : Ἰὼ γενεαὶ βροτῶν, ὡς ὑμᾶς ἴσα καὶ τὸ μηδὲν ζώσας ἐναριθμῶ !

Ἡ περαιτέρω ἐξέλιξις τῆς λ. ψυχῆς. Ἐπειδὴ ἡ ἔξοδος τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ σώματος σημαίνει τὸ τέρας τῆς ζωῆς, ἤδη ἀπὸ τοῦ

Ἄομηρου ψυχὴ=ζωή, Ἄομ. Π 453, ι 523 ψυχὴ τε καὶ αἰών, Θ 326, X 325 ψυχῆς ὄλεθρος, γ 74, ι 255 ψυχὰς παρθέμενοι, I 322 ψυχὴν παραβαλλόμενος, ι 423, X 338 ὑπὲρ ψυχῆς καὶ γούνων, ἐπίσης μάχεσθαι, θέειν περὶ ψυχῆς κλπ. Ἐντεῦθεν καὶ παρὰ τοῖς Ἰωσι φιλοσόφοις, περὶ ὧν εἶπομεν, ἡ ψυχὴ ἐπικρατῶς σημαίνει τὴν ζωὴν καὶ τὴν σημασίαν ταύτην διατηρεῖ καὶ ὕστερον πλεισταχοῦ Σοφ. Οἰ. K. 1326, Ἡλ. 1492, Ἡροδ. II 134, VII 39, Ἀριστοφ. Σφ. 376 κἄ. Ὁ Ἕλληνας καὶ εἰς τὸ σύμπαν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ψυχὴν, καλῶν ψυχὴν τοῦ κόσμου τὸ πνεῦμα τὸ ζωογονοῦν τὸν κόσμον, τὸ παρέχον ἐνιαίαν ζωὴν καὶ κίνησιν διὰ πάσης τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἀχανοῦς οὐρανοῦ. Ἐπειδὴ ὁμοίως αἱ χαρακτηριστικαὶ γραμμαὶ τῶν πνευματικῶν λειτουργιῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦσι τὸν χαρακτῆρα, τὴν προσωπικότητα αὐτοῦ, ἐντεῦθεν ἡ λ. ψυχὴ σημαίνει καὶ πρόσωπον, ἄτομον, Σοφ. Ἡλ. 127 ψυχὴ Ὀρέστου=Ὀρέστης, 775 τῆς ἐμῆς ψυχῆς γεγῶς τμήμα τῆς ἰδίας μου ζωῆς, Φιλ. 714 ὦ μελέα ψυχά, Αἴσχ. Ἀγ. 1457 πολλὰς ψυχὰς ὄλεσασα, Ἀριστοφ. Λυσ. 963, Νεφ. 94, Θε. 864 κἄ.

Β'. Ο ΠΛΑΤΩΝ.

Ὁ Πλάτων παρὰ μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων εἶχε παραλάβει τὴν διδασκαλίαν ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ζωὴ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, παρὰ δὲ τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων θιάσων ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ ἀσώματος προσωπικότης (τὸ ἐγὼ) τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπιζῶσα μετὰ θάνατον, ἧς ἡ τύχη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἠθικότητος τοῦ βίου, ὃν διήγαγεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁ Πλάτων συνδέσας ἀμφοτέρως τὰς διδασκαλίας ταύτας μετὰ τοῦ θαύματος τῆς φιλοσοφίας του, μετὰ τοῦ ὑπεραισθητοῦ κόσμου τῆς ἀληθείας, τῶν ἰδεῶν, οὐ μόνον ἐκήρυξεν ὡς θεόληπτος ποιητῆς καὶ προφήτης τὸ δόγμα τῆς προσωπικῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ὡς φιλόσοφος καὶ ὁ πρῶτος θεολόγος ἐζήτησε νὰ ποδείξῃ αὐτὸ δι' ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων τῆς φιλοσοφικῆς αὐτοῦ διανοήσεως. Καὶ ἂν τὸ ὑψηλὸν τοῦτο δόγμα, τὸ κατ' ἀρχὰς περιοριζόμενον μόνον εἰς ὀλίγας ἀδελφότητας μυστικῶν, ἐγένετο πανελλήνιον, παγκόσμιον, τοῦτο ὀφείλεται καὶ εἰς τὸν ἐστεμμένον τῆς Ἀκαδημείας ἱεροφάντην, ὅστις διὰ τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ συγγραμμάτων, τὰ ὅποια οὐδέποτε θὰ γηράσωσιν, τὴν ἐπιβίωσιν τῆς ψυχῆς ἐνεφύτευσεν εἰςξίμειν τὴν καρδίαν τῆς φιλοσοφίας, μετέδωκεν ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ ἀμβροσίας καὶ εἰς τοὺς θεολόγους, καὶ μέχρι σήμερον ἐν τῇ διαδρομῇ τῶν αἰώνων

ἀντλοῦμεν καὶ ἐκ τῆς ἀκηράτου αὐτοῦ πηγῆς πάντες ἐν τῷ ἑφημέρῳ τούτῳ βίῳ πίστιν, παραμυθίαν καὶ ἐλπίδα.

α' Φύσις καὶ ἔδρα τῆς ψυχῆς. Πᾶρά τὴν παγκόσμιον ψυχὴν, τὴν ψυχὴν τοῦ σύμπαντος, ὑπάρχουν καὶ αἱ ἀτομικαὶ ψυχαί, πολλαί. Ἡ ἀτομικὴ ψυχὴ εἶναι θείας ἀρχῆς, ἀνευ ἀρχῆς καὶ τέλους, ἔχουσα ἔδραν τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τῆς αἰωνιότητος, ὁμοειδῆς πρὸς τὴν γενικὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου, πρὸς ἣν εἶναι συγγενῆς. Ὅθεν εἶναι ἀγέννητος, πνευματικὴ καὶ ἀσώματος, ἀπλῆ, ἀμέριστος, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὸν ὑλικὸν κόσμον, τὸν κόσμον τῶν φαινομένων, ὁμοιοτάτη πρὸς τὰς ἰδέας, ὧν μετέχει, π. γ. τῆς ἰδέας τῆς ζωῆς, τῆς ἀληθείας, τοῦ δικαίου, τοῦ καλοῦ, τοῦ ἀγαθοῦ κλπ., καὶ ἐξ ὧν τρέφεται. Οὕτως ἡ ψυχὴ ἐπέχει ἰδιόρρυθμον μεσάζουσαν θέσιν μετὰ τῶν δύο κόσμων, τοῦ αἰσθητοῦ καὶ ὑπερσυσθητοῦ, τοῦ κόσμου τοῦ γίνεσθαι καὶ τοῦ κόσμου τοῦ εἶναι, ὅπως ξένῃ πρὸς τὸν ὑλικὸν κόσμον· αὐτὴ ἔξω χώρου καὶ χρόνου, θείας ἀρχῆς, συγγενῆς πρὸς τὰς ἰδέας, δὲν εἶναι ἰδέα, ἀλλ' ὁμοιοτάτη μόνον πρὸς αὐτάς, διατελοῦσα παντὸς ἄλλου, ὅπερ δὲν εἶναι ἰδέα, ἐγγύτερον πρὸς τὸν ὑπερουράνιον κόσμον τῶν ἀθανάτων ἰδεῶν.

Πῶς διαιτῶνται αἱ ψυχαὶ ἐν τῇ οὐρανίᾳ αὐτῶν πατρίδι ἃς ἀκούσωμεν αὐτὸν τὸν φοιβόληπτον προφήτην καὶ φιλόσοφον ἱστοροῦντα Φαίδρ. κ. 25 - 8 :

25. . . Ποία εἶναι ἡ μορφή τῆς ψυχῆς μόνον ὁ θεὸς διὰ μακρῶν δύναται νὰ ἱστορήσῃ, ἀλλὰ πρὸς τί ὁμοιάζει δύναται καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ διὰ βραχυτέρων νὰ ἐκθέσῃ· καὶ ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος ἱστορῶ. Ἄς ὑποθέσωμεν λοιπὸν ὅτι ὁμοιάζει πρὸς σύμφυτον εἰς ἐνότητα (μονοκόμματον) πτερωτὸν ἄρμα καὶ ἡνίοχον. Ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ ἵπποι τῶν θεῶν καὶ οἱ ἡνίοχοι εἶναι ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, οἱ τῆς ψυχῆς εἶναι μεικτοί, διότι ὁ μὲν τῶν ἵππων εἶναι ὠραῖος καὶ ἀγαθός καὶ ἐξ ἀγαθοῦ γένους (τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς), ὁ δὲ (τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς) τὸ ἀντίθετον· διὰ τοῦτο ὁ ἡνίοχος (τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς) ὁ ἐλάυνων τὸ ἄρμα ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ ἔργον δύσκολον καὶ ἐπιπλέον. . . Οὕτω δὲ ἡ ψυχὴ, ἐφ' ὅσον εἶναι ὑγιὴς καὶ ἀκεραία, μετεωροπορεῖ περιπόλουσα πάντα τὸν οὐρανὸν ἐν μορφαῖς ἐναλλασσοῦσαις, μεριμνᾷ περὶ πάντων τῶν ἀψύχων καὶ διοικεῖ τὸν κόσμον πάντα. . .

26. Χάρις εἰς τὴν δυνάμιν τῶν πτερῶν μετεωρίζεται ἐκεῖ, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ δώδεκά Ὀλύμπιοι θεοί· ἐκεῖ ἀναστρέφεται πρὸς τὸ θεῖον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὠραῖον, σοφὸν καὶ τὰ τριῖνά. Ἡ κοινωσία

λοιπὸν αὕτη μετὰ τῶν θεῶν (καὶ τῶν ἰδεῶν) ἀποτελεῖ τὴν τροφήν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ πτερώματος (νοῦ, λογιστικοῦ) αὐτῆς, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἢ ἐπικοινωνία πρὸς τὸ αἰσχροὺν καὶ κακὸν καὶ πρὸς πᾶν τὸ ἀντίθετον πρὸς ἐκεῖνα προκαλεῖ τὸν μαρασμὸν καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς θείας συνοδείας ἐλαύνων ἐπὶ πτερωτοῦ ἄρματος εἶναι ὁ παντοκράτωρ ἐν τῷ οὐρανῷ Ζεὺς, διακοσμῶν τὸ πᾶν, μεριμνῶν περὶ παντός. Τοῦτον δὲ ἀκολουθεῖ στρατιὰ θεῶν καὶ δαιμόνων, κατανεμεμημένη εἰς ἕνδεκα σμήνη, διότι μόνη ἡ Ἑστία ἐκ τῶν δώδεκα παραμένει ὀπίσω ἐν τῇ αἰωνίᾳ ἐστία τῆς, ἐκάστου τῶν ὁποίων ἠγεῖται ὁ Ὀλύμπιος θεός, εἰς ὃν προσενημήθη τὸ σμῆνος. Πολλὰ καὶ ζηλευτὰ εἶναι τὰ θεάματα καὶ ἡ ὄρμητορία ἐντὸς τοῦ οὐρανοῦ, τὰ ὁποῖα ἐπισκέπτονται οἱ μακάριοι θεοί, ἐπιτελοῦντες ἕκαστος τὰ τῆς εἰδικότητός του, παρακολουθεῖ δὲ αὐτοὺς οἰαδήποτε ψυχὴ θέλη, ἐλεύθερα, διότι ἡ παράταξις τῶν θεῶν ἔχει ἀποκλείσει ἔξω τὸν φθόνον. Ὄταν δὲ ἔλθῃ ἡ ὥρα διὰ τὸ πανηγυρικὸν των συμπόσιον, τότε πλέον ἢ ὁδὸς ἄγει ἀνωφερῆς καὶ ἀπότομος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ οὐρανοῦ θόλου καὶ τὰ μὲν ἄρματα τῶν θεῶν, ἐπειδὴ εἶναι πειθαρχικά, διέρχονται μὲ τὸ αὐτὸ βῆμα τὴν ὁδόν, ἀλλὰ τὰ ἄλλα (τὰ τῶν ψυχῶν) μετὰ μεγάλης δυσκολίας· διότι ὁ ἵππος τῆς κάκης ῥέπει μὲ ὄλον του τὸ βάρος πρὸς τὴν γῆν, ἐὰν δὲν ἔτυχε καλῆς διαπαιδαγωγήσεως ὑπὸ τοῦ ἠγιοχου· τότε πλέον ἢ ψυχὴ ἀντιμετωπίζει ἐπιπονώτατον ἔργον καὶ βαρύτετον ἄθλον. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι ψυχαί, αἵτινες εἶναι καὶ διὰ τοῦτο δικαιοῦνται νὰ καλοῦνται ἀθάνατοι, ὅταν φθάσωσι πλησίον τῆς κορυφῆς τοῦ θόλου, διελθοῦσαι τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ εὐρίσκονται ἔξω ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ καὶ ἐκεῖ σταματῶσι· κατὰ τὴν στάσιν των ταύτην ἢ κυκλικὴ περιφορὰ τοῦ οὐρανοῦ περιάγει αὐτὰς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ οὕτως αἱ ψυχαὶ θεωροῦσι τὰ ἔξω τοῦ οὐρανοῦ, τὰ ὑπερουράνια.

27. Τὸν ὑπερουράνιον τοῦτον χῶρον οὔτε ὑμνησέ τις τῶν ἐπιγείων ποιητῶν προσηκόντως οὔτε θὰ ὑμνήσῃ· ἀκούσατε λοιπὸν πῶς εἶναι ὁ χῶρος οὗτος (διότι πρέπει νὰ ποτολμήσωμεν νὰ εἴπωμεν τὴν ἀλήθειαν, μάλιστα ὅταν πρόκειται νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀλήθειαν). Ἐκεῖ ἐνοικοῦσι τὰ ὄντως ὄντα, ἄχροα, ἄμορφα, ἀσώματα, ὁρατὰ μόνον εἰς τὸν νοῦν, τὸν ἠγιοχον τῆς ψυχῆς· περὶ ταῦτα ἐδρεύει ἡ ἀληθῆς ἐπιστήμη. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ διάνοια (τὸ πνεῦμα) τῶν θεῶν τρέφεται ἐκ καθαρᾶς φρονήσεως καὶ ἐπιστήμης ὅπως καὶ πᾶσα ψυχὴ, εὐχαριστεῖται βλέπουσα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ ὄντα, τρέφεται ἐκ τῆς θεωρίας ταύτης τῶν ἰδεῶν καὶ εἶναι εὐδιάθετος, ἕως ἢ περι-

στροφῇ τοῦ οὐρανοῦ ἐπαναφέρει αὐτὴν εἰς τὸ ἀρχικὸν σημεῖον, ἐξ οὗ ἐξεκίνησε. Καθ' ὅλην ταύτην τὴν κυκλικὴν περιφορὰν θεωρεῖ τὰς ἰδέας τῆς δικαιοσύνης, σωφροσύνης, ἐπιστήμης, ἧτις οὐδὲν τοῦ γίνεσθαι ἔχει ἐν ἑαυτῇ, ἧτις δὲν ἀναφέρεται εἰς οὐδὲν ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἡμεῖς ἐσφαλμένως καλοῦμεν ὄντα, ἐμφανιζομένη ἐκάστοτε διάφορος κατὰ τὰς ἀλλοιώσεις τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ τῆς ἐπιστήμης τῶν ὄντως ὄντων. Καὶ ἀφ' οὗ θεωρήσῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ἄλλας ἰδέας καὶ χορτάσῃ ἐν τῇ εὐφροσύνῳ ταύτῃ εὐωχία [αὕτη εἶνα ἡ θοίγη τῶν θεῶν], καταδύεται πάλιν εἰς τὰ ἔνδον τῆς οὐρανίας σφαίρας καὶ ἐλαύνει οἴκαδε, καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ὁ ἠνίοχος ἐλαύνει τοὺς ἵππους εἰς τὴν φάτην, ὅπου παραβάλλει εἰς αὐτοὺς ἀμβροσίαν καὶ κατόπιν ποτίζει νέκταρ.

28. Οὕτω ζῶσιν οἱ θεοί. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ψυχῶν μόνον ἐκείνη, ἧτις δύναται ἄριστα νὰ παρακολουθῇ τοὺς θεοὺς καὶ ἔχει ἐξομωιῶθῃ πρὸς αὐτούς, μετεωρίζει τὴν κεφαλὴν τοῦ ἠνιόχου τῆς εἰς τὸν ὑπερουράνιον χῶρον καὶ συμπαρακολουθεῖ τὴν περιστροφὴν περιφερομένη, καὶ βλέπει τὰς ἰδέας, ἀλλὰ μόλις τόσον, διότι οἱ ἵπποι οὐδεμίαν ἐπιτρέπουσιν εἰς αὐτὴν ἀνάπαυσιν· μία ἄλλη μετεωρίζεται μὲν, ἀλλὰ κατακάθηται ἐξαναγκαζομένη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ διὰ τοῦτο ἄλλα μὲν βλέπει, ἄλλα δὲ ὄχι· ὅλαι δὲ αἱ ὑπόλοιποι παρακολουθοῦν μὲν μὲ τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἀνέλθουν ἐπάνω, ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν καὶ διὰ τοῦτο περιφέρονται κάτω ἀπὸ τὴν κορυφήν, ὑπὸ τὸν θόλον, πατοῦσαι ἀλλήλας, πηδῶσαι ἢ μία ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην, διότι ἐκάστη θέλει νὰ προηγηθῇ τῶν ἄλλων. Τότε λοιπὸν λαμβάνει χώραν σύγχυσις καὶ ταραχὴ καὶ φιλόπρωτος διαπληκτισμὸς καὶ ὁ ἰδρῶς ῥέει ποταμηδὸν καὶ ἐκεῖ ἐξ ἀδεξιότητος τῶν ἠνόχων πολλαὶ μὲν γίνονται χωλαί, πολλῶν δὲ θραύονται τὰ πτερά, ὅλαι δὲ ἀναγκάζονται νὰ ἐπιστρέφουν πολὺ ταλαιπωρημέναι χωρὶς νὰ ἐπιτύχουν τὴν θεωρίαν τῶν ὄντων· τό τε τροφὴ των κατ' ἀνάγκην θὰ εἶναι ὄχι πλέον ἢ θεωρία τῶν ἰδεῶν, ἢ ἀλήθεια, ἣν δὲν ἐπέτυχον, ἀλλὰ γινῶμαι καὶ δόξα. Ὁ δὲ λόγος τῆς ὑπερβολικῆς των σπουδῆς νὰ ἴδουν τὸ πεδίου τῆς ἀληθείας εἶναι ὅτι ἐκ τοῦ λειμῶνός του φύεται ἡ ἐνδεδειγμένη τροφὴ διὰ τὸ ἄριστον μόνιον τῆς ψυχῆς (τὸ λογιστικὸν), καὶ τὸ πτέρωμα, διὰ τοῦ ὁποίου πετᾷ ἐλαφρὰ καὶ εὐκολὰ ἡ ψυχὴ, τρέφεται ἐξ αὐτῆς.

β' Πτώσις τῆς ψυχῆς. Συνεπεία τῶν ἀτυχημάτων τούτων δὲν δύνανται πᾶσαι αἱ ψυχαὶ νὰ παραμένωσιν ἐς αἰεὶ ἐν τῇ αἰωνίᾳ αὐτῶν πατρίδι, ἀλλὰ πολλαί, παρὰ τὴν συγγένειαν αὐτῶν πρὸς τὰς

ιδέας καὶ πρὸς τὸ θεῖον, ἀναγκάζονται νὰ πίπτωσιν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἐστίας εἰς τὸ κράτος τῆς ὕλης καὶ τοῦ γίνεσθαι. Ἄλλ' εἰς τί εἰδικῶς ὀφείλεται ἡ πτώσις αὕτη; Κατὰ τὸν **Φαίδρον** εἰς ἁμαρτίαν τῆς ψυχῆς. Ἐφ' ὅσον μὲν αὕτη εἶναι τελεία καὶ ἐπτερωμένη, διέρχεται τὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς ἀποστολὴν, τρεφομένη ἐκ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν. Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἴππος τῆς κἀκῆς, τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς, ῥέπη πρὸς τὴν γῆν, ἐὰν δηλ. ὑπερισχύσωσι πονηραὶ ἐπιθυμίαι ὕλικῆς φύσεως, καὶ ὁ ἠνίχθος, τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς, ἀδυνατῇ νὰ διευθύνῃ ἐπὶ μακρότερον τὸ ἄστρο τῆς ψυχῆς, τότε τὸ πτέρωμα τῆς ψυχῆς (ἡ φρόνησις) ἀποπίπτει, ἡ ψυχὴ γίνεται βαρεῖα καὶ τὴν θέσιν τοῦ λογιστικοῦ θὰ καταλάβῃ τὸ ἐπιθυμητικόν. Ἡ ψυχὴ, ἄπτερος ἤδη, βεβαρημένη ὑπὸ τῶν ὕλικῶν ἐπιθυμιῶν, ἐκπίπτει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς ὁ Ἐωσφόρος ἢ οἱ πρῶτόπλαστοι ἐκ τοῦ παραδείσου, καὶ αἰωρουμένη διὰ τοῦ κενοῦ φέρεται κάτω, ἕως εὔρη στερεάν τινα λαβὴν, ἐξ ἧς νὰ ἀγκιστρωθῇ, ἕως δηλ. εὔρη ὕλικόν σῶμα ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ὃ νὰ ἐνσωματωθῇ, **Φαίδρ.** 246C, 247D, 248A,B. Ὅθεν ἡ ἐπικράτησις τῶν πονηρῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡ ἐξασθένεισι καὶ ἀπώλεια τοῦ λογισμοῦ προεκάλεσε τὴν πτώσιν τῆς θείας ψυχῆς.

Ἄλλὰ κατὰ τὸν **Τίμαιον** ἡ κἀθοδος τῆς ψυχῆς εἰς τὴν γῆν, ἡ ἐνσωμάτωσις, ὀφείλεται εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Δημιουργοῦ, οὐχὶ εἰς ἀποστάσιαν ἀπὸ τοῦ σχεδίου αὐτοῦ. Κατὰ τὸ ἀρχικόν τοῦ Δημιουργοῦ σχέδιον οὕτως ἦτο γεγραμμένον, ἐκάστη ψυχὴ ἐνσωματουμένη νὰ ἐμψυχῶνῃ τὸ σῶμα, δηλ. νὰ κινῇ καὶ ἰθύνῃ αὐτὸ συμπληροῦσα τὴν δῆμιουργίαν· διότι ἄνευ ζώων ὁ οὐρανὸς (τὸ σύμπαν) θὰ ἦτο ἀτελής. Διότι ἡ ψυχὴ εἶναι οὐ μόνον τὸ αἰσθανόμενον καὶ διανοούμενον ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου τῶν ἀψύχων, ἀλλὰ καὶ ἡ πηγὴ πάσης κινήσεως καὶ ζωῆς. Αὕτη ἀνέκαθεν κινουμένη μεταδίδει τὴν κινητήριον δύναμιν καὶ εἰς τὸ σῶμα, μεθ' οὗ ἔχει συνδεθῆ· ἄνευ αὐτῆς οὐδεμία κίνησις θὰ ὑπῆρχεν ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδεμία ζωὴ· τότε θὰ ἠρέμιζεν ἡττι θὰ ἐνεκροῦτο πᾶς οὐρανὸς πᾶσά τε γένεσις **Φαίδρ.** 245C-246A, Τιμ. 41B-E· καὶ πᾶς νοῦς καὶ πᾶσα γνῶσις ἐν τε τῷ σύμπαντι καὶ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον διὰ τῆς λογικότητος καὶ τῆς γνωστικῆς αὐτῆς δυνάμεως γίνονται καὶ δι' αὐτῆς ἐμφυτεύεται ὁ νοῦς εἰς τὸν σωματικὸν κόσμον καὶ γεννᾶται ἡ τάξις καὶ ἡ ἀρμονία τοῦ σύμπαντος. Ἄλλ' ὡς ἀκούσωμεν ἀπὸ τοῦ ὁδομάτος τοῦ οὐρανοφάντερος φιλοσόφου τί λέγει αὐτὸς περὶ τούτων κ. **XIV:**

(Ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου ἐδημιούργησε τὴν παγκόσμιον ψυ-

χὴν καὶ τὸ σῶμά της, τὰ οὐράνια σώματα)... Κατόπιν ἐδημιούργησε ψυχάς, ἀλλ' οὐχὶ πλέον ἐκ τόσον καθαρῶν στοιχείων, ὅπως τὴν παγκόσμιον ψυχὴν, τόσας, ὅσοι εἶναι οἱ ἀστέρες, καὶ κατανέμει ἐκάστην εἰς ἕκαστον, χωρὶς ὁμοῦ καὶ γὰρ ἐγκαταστήσῃ αὐτὰς εὐθύς εἰς τὰς ἰδίας τῶν ἑδρῶν τοῦτο θὰ γίνῃ μόνον τότε, ἐὰν αὐταὶ δεῖχθῶσι γὰρ ἀξίαι τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῶν προσορισμοῦ. Ἦδη ἀφ' οὗ ἐπεβίβασεν αὐτὰς εἰς ὄχημα, ἔδειξεν εἰς αὐτὰς τὴν φύσιν τοῦ σύμπαντος καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὰς τοὺς νόμους τῆς μοίρας τῶν. Ἡ πρώτη γένεσις καὶ ἐνσάρκωσις αὐτῶν θὰ ἦτο διὰ πάσας ἢ αὐτῆ, ὥστε οὐδεμία γὰρ ὑποβιβασθῆ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ κατασπειρόμεναι δηλ. εἰς τοὺς κόσμους (γῆν καὶ πλανήτας) θὰ ἐνεσωματοῦντο πᾶσαι εἰς τὸ θεοσεβέστατον τῶν ζώων, θὰ ἐγίνοντο ἄνθρωποι, ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος κατανέμεται εἰς δύο φύλα, θὰ ἐγίνοντο καὶ θὰ ἐκαλοῦντο ἄνδρες, τὸ ὑψηλότερον φύλον. Ἐὰν λοιπὸν συμφώνως πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους ἠθέλον ἐμφυτευθῆ εἰς σῶμα καὶ τὸ σῶμά των προσελάμβανεν εἰς ἑαυτὸ ὕλας καὶ ἐξέκρινεν αὐτὰς, τότε θὰ ἦτο ἀνάγκη γὰρ ἐνοικῆ ἐν αὐταῖς πάσαις ἢ ἰκανότης τῆς αἰσθήσεως, διότι διὰ ταύτης θὰ ἐδέχοντο ἔξωθεν ἐρεθισμούς, κατὰ καῖτα καὶ τὸν ἔρωτα, ἀνάμεικτον ἐξ ἡδονῆς καὶ λύπης, πρὸς τούτοις φόβον καὶ ὄργην καὶ ὅσα ταῦτα φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν καὶ πάσας τὰς ἀντιθέτους διεγέρσεις (πάθη). Ἐὰν ἀπεδείκνυντο αἱ ψυχὰι ἐγκρατεῖς τούτων, ὁ βίος αὐτῶν θὰ ἦτο δίκαιος, ἀλλ' ἐὰν ἐκρατοῦντο ὑπ' αὐτῶν, ἄδικος. Καὶ ὅστις μὲν θὰ ἔζη καλῶς τὸν προσμετρηθέντα εἰς αὐτὸν χρόνον, θὰ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πατρίδα του, εἰς τὸ ἄστρον του, καὶ θὰ ἔζη βίον μακάριον. Ἀλλ' ἐὰν ἠστόχει, ἐὰν ἔζη βίον ἀμυρωτόν, θὰ μετέβαινεν εἰς δεύτερον βίον ἐν μορφῇ γυναικός· ἐὰν δὲ οὐδὲ ἐν τῷ δευτέρῳ βίῳ παρηγεῖτο τῆς κακίας, θὰ μετενσωματοῦτο κατὰ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐξεδηλοῦτο ἡ κακία του, εἰς ἀντίστοιχον σῶμα θηρίου, καὶ δὲν θὰ πηλλάσσετο πρότερον ἀπὸ τῶν βασάνων τῶν μεταμορφώσεων τούτων, ἕως συναρπασθῆ ὑπὸ τῆς αἰωνίας κυκλικῆς τροχιάς πῶν αἰεὶ ὁμοίως ἐχόντων (ἰδεῶν), ἧτις καὶ ἐν αὐτῷ συντελεῖται, κατανικήσῃ διὰ τῆς φρονήσεως ὅλην τὴν μαρὰν κόπρον, ἧτις ὕστερον ἐπεκολλήθη ἐπ' αὐτοῦ ἐκ πυρός, ὕδατος, ἀέρος καὶ γῆς (ἐκ τῆς ὕλης), πᾶν τὸ ἀκόλαστον καὶ ἀλόγιστον, καὶ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν κατάστασιν τῆς προτέρας του καθαρότητος.— Ἀφ' οὗ ὁ Δημιουργὸς ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὰς πάντα ταῦτα ὡς νόμον, ἵνα εἶναι ἀνεύθυνος τῆς ἐνδεχομένης κακίας ἐκάστης [ἐλευθερία βουλήσεως, καταλογισμός], κατένειμε τὰς ψυχὰς εἰς τὴν γῆν, τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄλλα οὐ-

ράνια σώματα. Μετὰ δὲ τὴν κατανομὴν ταύτην μετεβίβασεν αὐτὰς εἰς τοὺς νέους θεούς, ἵνα πλάσῃ σώματα θνητὰ δι' αὐτὰς καί, ἄφ' οὗ συμπληρώσῃ τὴν δημιουργίαν, δηλ. ὅτι ἐπὶ πλέον ἔπρεπε νὰ προστεθῇ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν καὶ τὰ τούτων ἐπακόλουθα, ἄρχωσιν αὐτῶν κυβερνῶντες τὸ θνητὸν γένος κάλλιστα καὶ ἄριστα μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ μὴ παρασκευάζῃ πόνους αὐτὸ δι' ἑαυτό.

γ' Ἡ ψυχὴ ἐν τῷ ἐπιγίῳ βίῳ. Ἡ ψυχὴ εἴτε διὰ τὸν ἕνα εἴτε διὰ τὸν ἄλλον λόγον ἐνσωματοῦται τὸ πρῶτον εἰς ἄνθρωπον, οὐχὶ εἰς θερίον, καὶ ἡ μὲν πλειστάκις ἰδοῦσα τὰς ἰδέας θὰ ἐνσωματωθῇ εἰς ἄνδρα, ὅστις θὰ γίνῃ φιλόσοφος ἢ φιλόκαλος ἢ μουσικός, ἡ δὲ δευτέρα μετ' αὐτὴν (εἰς ἀριθμὸν θεωρίας τῶν ἰδεῶν) εἰς βασιλέα φιλοδίκαιον ἢ πολεμικὸν ἢ ἀρχικόν, ἡ τρίτη εἰς πολιτικόν ἢ οἰκονομολόγον ἢ χρηματιστήν, ἡ τετάρτη εἰς φιλόπονον γυμναστικόν ἢ ἰατρικόν, ἡ πέμπτη εἰς μαντικόν ἢ ἱερατικόν περὶ τὰ μυστήρια, ἡ ἕκτη εἰς ποιητὴν ἢ καλλιτέχνην, ἡ ἑβδόμη εἰς χειρῶνακτα ἢ γεωργικόν, ἡ ὄγδοη εἰς σοφιστὴν ἢ δημοκόπον, ἡ ἐνάτη εἰς τύραννον. Ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι ἡ ψυχὴ εἶναι ἐγκάθειρκτος ὡς εἰς εἰρκτὴν Φαίδ. VI 18, ὡς εἰς ξένον, ἐχθρικὸν στοιχεῖον, ἢ, ὡς λέγει ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ 250C, ὡς ὄστρεον ἐν τῷ κογχυλίῳ αὐτοῦ, διότι τὸ μὲν σῶμα ἀνήκει εἰς τὸν κόσμον τῶν γιγνομένων καὶ φαινομένων, ἡ δὲ ψυχὴ εἰς τὸν κόσμον τῆς αἰωνιότητος. Ὅθεν ἐν τῇ συμβίῳσει ταύτῃ δὲν ὑφίσταται μεταξὺ αὐτῶν ὀργανικὴ συν-οχή, ἀλλὰ ψυχὴ καὶ σῶμα, εἰ καὶ ἡγκιστρωμένα πρὸς ἀλληλα, δὲν συγχωνεύονται, ἀλλὰ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ βαθυτάτου χάσματος.

Ἄλλ' ἐν τῷ ἡ ψυχὴ ἴσταται αὐτοτελῆς ἀπέναντι τοῦ σώματος, διὰ τὴν θεῖαν καταγωγὴν τῆς δικαιουμένη καὶ νὰ κυβερνᾷ αὐτὸ Φαίδ. XXVIII 3, ὅμως τὸ μιερὸν σῶμα, πάνοπλον εἰς πονηροὺς πειρασμοὺς καὶ θέλγητρα ἀπατηλά, προκαλεῖ θόλωσιν καὶ ἀμαύρωσιν τοῦ καθαρῶ φωτὸς τῆς ψυχῆς, ἐπισκοτίζον τὸν πλοῦτον τῶν ὠραίων ἀναμνήσεων, ἃς ἡ ψυχὴ εἶχε κομίσει μεθ' ἑαυτῆς εἰς τὴν γῆν ἀπὸ τῆς μεγαλειώδους θεωρίας τῶν ἰδεῶν, καὶ ἐπωφελούμενον τῆς ἀμαυρώσεως τῆς γνωστικῆς δυνάμεως αὐτῆς, τῆς ἀφροσύνης ἢ ἀνοίας, κατορθώνει νὰ λησμονῇ αὕτη τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν τῆς καὶ τὸν ἀληθῆ προορισμὸν τῆς, παρασύρει αὐτὴν διὰ τῶν πονηρῶν ὁρμῶν του καὶ περιπλέκει εἰς τὰ δίκτυα ποικίλων φαύλων ἐπιθυμιῶν καὶ ἐναποθέτον εἰς αὐτὴν τοὺς ἰδίους ῥύπους καθιστᾷ ἀκάθαρτον καὶ ἀγνώριστον, πολὺ παρηλλαγμένην τῆς θείας αὐτῆς

φύσεως Φαίδ. XXX 12 κέ., XXXIII 37 κέ., ὅπως οἱ ναυτικοὶ οὐδαμῶς πλέον εἰς τὸν θαλάσσιον δαίμονα Γλαῦκον δύνανται νὰ ἴδωσι τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ φύσιν, διότι τῶν μελῶν αὐτοῦ τὰ μὲν ἔχουν ἀκρωτηριασθῆ, τὰ δὲ συντριβῆ ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἐπὶ δὲ τοῦ ὄλου σώματος ἔχουσιν ἐπιφυῆ ὄστρεα καὶ φύκη καὶ λίθοι καὶ ὁμοιάζει μᾶλλον πρὸς θηρίον Πολιτ. ι' 611CD. Ἀλλὰ τότε ἡ οὐρανια ψυχὴ εἶναι προωρισμένη εἰς ἀπώλειαν;

Ἄλλ' ἡ ψυχὴ κατὰ Πλάτωνα δὲν εἶναι ἡ ὁμηρικὴ ψυχὴ, γελοῖος τύπος καὶ παρωδία ψυχῆς, ἀλλὰ κέκτηται δύο θεμελιώδεις δυνάμεις, εἰς αἷς ὀφείλει τὴν μεγίστην τῆς ἀξίαν, 1) τὴν *κινητήριον* δύναμιν καὶ 2) τὴν *γνωστικὴν* αὐτῆς δεξιότητα, ἀνυπολογίστου ἀξίας καὶ σημασίας, διότι διὰ ταύτης δύναται νὰ ἔρχεται εἰς σχέσιν πρὸς τὰς ἰδέας. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ψυχὴ, δέσμιος ἤδη τοῦ σώματος, κατώρθωνε νὰ ἀτενίσῃ τὰς ἰδέας, τὴν πηγὴν τοῦ φωτὸς καὶ πάσης ἐπιστήμης, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ αναμνησθῆ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν τῆς καὶ τὸν θεῖον προορισμὸν τῆς, νὰ ἀνασκιρτήσῃ ἐν αὐτῇ ὁ ἀλγεῖνός πόθος τῆς αἰωνιότητος, τῆς ἀληθοῦς πατρίδος τῆς, καὶ συσκευαζομένη καὶ ἀπελευθερουμένη τῶν παθῶν καὶ ἡδονῶν τοῦ σώματος, ὡς ἐξόριστος νοσταλγὸς νὰ λάβῃ πάλιν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὴν γλυκεῖαν πατρίδα, τὸν οὐρανόν. Ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀτενίσῃ τὸν ἥλιον τῆς ἀληθείας, πῶς εἶναι δυνατόν τοὺς ὑπάρχοντας μὲν, ἀλλ' ἐσκοτισμένους θησαυροὺς τῶν γνώσεών τῆς, τοὺς ἀπὸ τῆς θεωρίας τῶν ἰδεῶν, νὰ αναβιβάσῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς συνειδήσεως καὶ ἴδῃ αὐτὴ τυφλὴ ὡς πραγματικότητα τὸ σβεσθὲν ὥραϊον ὄνειρον;

Ἄλλ' ἰδοὺ ἐπιλάμπει τοῦ θεοῦ φωτὸς ἀμυδρὰ ἀκτίς. Αἱ ἀντιλήψεις ἡμῶν, αἱ παραστάσεις εἶναι μὲν ἀτελεῖς ὡς προϊόντα τῶν σωματικῶν αἰσθηήσεων, ὡς ἀναφερόμεναι εἰς τὰ διαρκῶς ῥέοντα καὶ μεταβαλλόμενα αἰσθητά, δύνανται ὅμως τὸ μὲν διὰ καταλλήλων ἐρωτήσεων τῆς ἐξελικτικῆς μορφῆς τοῦ διαλόγου ὑποβοηθούμεναι, τὸ δὲ διὰ τοῦ νόμου τοῦ συνειρμοῦ τῆς ἀναπλάσεως τῶν παραστάσεων νὰ ἀναπλάσουν εἰς τὴν συνείδησιν τῆς ψυχῆς, νὰ προκαλέσουν τὴν ἀνάμνησιν πάντων ἐκείνων τῶν ἀρχετύπων, ὧν αὐταὶ εἶναι μόνον τὰ σκιώδη εἶδωλα, π. χ. αἱ παραστάσεις τῶν ἴσων πραγμάτων νὰ ἀναπλάσουν τὴν ἰδέαν τῆς ἰσότητος, αἱ τῶν καλῶν τὴν ἰδέαν τοῦ καλοῦ κλπ. Ἡ ἀνάπλασις δὲ αὕτη τῶν ἰδεῶν καὶ θεωρία αὐτῶν προκαλεῖ ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν τὸν ἀδάμαστον πόθον (ἔρωτα), τὴν ἀκατανίκητον ἔλξιν νὰ ἐπανέλθῃ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ πρὸς τὸν